

Brandner, Aleš

Jazykovědná rusistika na počátku nového tisíciletí

Opera Slavica. 2002, vol. 12, iss. 2, pp. 56-58

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117757>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

v pojednání *Odras reality v ruských příslovích V. I. Dala*. Ve svém výzkumu se zaměřila na přísloví, která zahrnují slova označující živočichy, přičemž si všímala frekvence jejich výskytu. Systém slovtvorby v pojetí V. I. Dala přiblížila přítomným J. Svobodová (Plzeň) ve svém vystoupení *Система русского словообразования и словотворчество в понимании В. И. Даля*. O přínosu V. I. Dala do studia dějin spisovné ruštiny se zmínila M. Rykovská (Plzeň) v příspěvku *Взгляды В. И. Даля на развитие русского литературного языка*.

Pracovní zasedání bylo uzavřeno diskusí k předneseným referátům. Referáty budou příčiněm pracovníků katedry vydány v samostatném sborníku.

V pozdních odpoledních hodinách byla pro účastníky konference uspořádána exkurze do světoznámého plzeňského pivovaru Prazdroj.

Uspořádány seminář byl vhodnou připomínkou životního výročí významného ruského lexikografa a současně příležitostí vyjádřit se k aktuálním otázkám současné jazykovědné rusistiky a jejich aplikací v praxi..

Aleš Brandner

Jazykovědná rusistika na počátku nového tisíciletí

Dne 27. listopadu 2001 uspořádal seminář východoslovanských jazyků Ústavu slavistiky na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně u příležitosti nedožitých 80. narozenin předního českého rusisty a slavisty, dlouholetého profesora brněnské univerzity PhDr. Romana M r á z k a , CSc., jednodenní konferenci s mezinárodní účastí na téma *Jazykovědná rusistika na počátku nového tisíciletí*.

Jednání zahájil předseda Českého komitétu slavistů a vedoucí Ústavu slavistiky FF MU prof. PhDr. I. P o s p í š i l , DrSc. Přivítal přítomné a v úvodním slově zdůraznil jubilatův odborný přínos v rozvoji české rusistiky a slavistiky. Vedení fakulty zastupoval její proděkan prof. PhDr. J. Z o u h a r , CSc. Po krátkém proslouva předal vdově po zesnulém jubilatovi dopis od děkana fakulty, v němž je zhodnocena jeho společenská a zejména vědecká činnost v rámci brněnské univerzity. Zahájení konference se též zúčastnili zástupci Generálního konzulátu Ruské federace v Brně v čele s vicekonzulem D. G r i š č e n k e m . Vedoucí semináře východoslovanských jazyků doc. PhDr. A. B r a n d n e r , CSc., přiblížil shromážděným kolegům důležitá životopisná data zesnulého jubilanta a současně vyzdvihl jeho nesporný podíl na rozvoji oboru.

Následovaly čtyři úvodní příspěvky. Hlavní referát S. Ž a ž i (Brno) se vztahoval k vytčenému tématu konference; byly v něm zdůrazněny badatelské oblasti, které stojí před jazykovědnou rusistikou na počátku nového tisíciletí. V dalším vystoupení J. S v e t l í k a (Bratislava) bylo připomenuto, že studium ruštiny jako cizího jazyka v porovnání s mateřským jazykem bylo i nadále bude aktuální záležitostí. V příspěvku H. M y r o n o v o v é (Brno) bylo poukázáno na jeden z nových badatelských trendů v jazykovědě – na výzkum jazyka v kontextu s kulturním dědictvím národa. Ruština

v posledních letech zaznamenává rozkolísanost své normy. Tato záležitost se týká všech jejích rovin. Proto je důležité, aby rusisté věnovali pozornost těmto problémům. Otázce kolísání přízvuku u ruských substantiv mužského rodu byl věnován poslední referát úvodní části zasedání, s nímž vystoupila **H. Morozovová** (Brno).

Navazoval blok šesti referátů zaměřených na oblast syntaxe. **H. Flídrová** (Olomouc) pohovořila ve svém příspěvku o fungování tázacích vět v ruském odborném stylu. Charakteristiku subjektu v hodnotících větách monologických textů podala **J. Ruferová** (Hradec Králové). Dříve opublikovanou stať zesnulého jubilanta věnovanou deiktickému „to“ v češtině a ruštině dále rozpracovala **Z. Vychodilová** (Olomouc). Na ilustrativních dokladech seznámila přítomné se svými badatelskými závěry. **J. Kesner** (Hradec Králové) se zabýval problematikou omezené možnosti převedení aktivních konstrukcí se slovesy dokonavého vidu do pasíva. Infinitiv, jak známo, může plnit funkci všech větných členů. Jeho syntaktickou funkci při substantivu v ruštině a češtině rozebrala **J. Skácelová** (Olomouc). O modální povaze futura nejen v ruštině, češtině a staroslovenštině, nýbrž i v ostatních slovanských jazycích pohovořila **E. Pallasová** (Brno).

Po polední přestávce bylo předneseno pět příspěvků, jejichž autoři se zaměřili na výzkum fungování konkrétních jazykových prostředků v textu. **Z. Nedomová** (Ostrava) podala informaci o tom, jakými způsoby lze v komerčních textech vyjádřit kvantitu. Na otázku fungování deminutiv v ruském uměleckém textu byl zaměřen referát **J. Svobodová** (Plzeň). Jednotlivé varianty významu slova „cber“ v lyrické poezii V. Solovjova vyložila **S. Koryčánková** (Brno). **G. Binová** (Brno) se podělila s přítomnými s problematikou jazyka ruské literární erotiky. Odras ruských reálií v povídkách V. Tokarevové popsala ve svém pojednání **Z. Trösterová** (Ústí nad Labem).

Devět vystoupení se tematicky vztahovalo k slovní zásobě současné ruštiny. Nynější jazykovou situaci a jazyk ruských medií analyzoval **J. Gazda** (Brno). O stále sílicí tendenci k univerbaci v současné ruštině, zejména v jejím odborném stylu, se zmínila **B. Rudincová** (Ostrava). Na tzv. klíčová slova, od nichž se v ruštině tvoří další deriváty, upozornila ve svém pojednání **V. Kozáková** (Zlín). Lexikografickému problému mezijazykové homonymie se věnoval **K. Kusal** (Wrocław). Zdvojitost – její vyjádření v ruštině a v polštině – bylo obsahem referátu **A. Charciarka** (Sosnowiec). **J. Šipko** (Prešov) věnoval pozornost fragmentům antropocentrického obrazu ruských prezidentů. O postavení a úloze církevněslovanských prvků ve slovní zásobě ruštiny promluvila **M. Rykovská** (Plzeň). **R. Grenarová** (Brno) přiblížila přítomným ruské protějšky českých ustálených přirovnání s vlastními jmény. Zvláštní konstrukce představují tzv. minimální frázemy. Jejich fungování v ruštině a slovenštině popsala **M. Jankovičová** (Bratislava).

Zbývajících pět referátů posledního bloku bylo zacíleno na historii jazyka. **M. Moser** (Viedeň) upozornil na zvláštní okolnost v historii slovní zásoby: ruština ve starším období sloužila jako prostředník lexikálních vypůjček z polštiny do bulharštiny. **V. Blažek** (Praha) se věnoval otázce variantnosti ve vývoji ruské jmenné deklinace. Nastínil složitost této problematiky a neopomněl připomenout její zjednodušování, které bývá prezentováno ve studijních příručkách. Zajímavý průřez dějinami ruské etymologické lexikografie provedla **I. Janýšková** (Brno). S novými poznatky o praslovanských jménech měsíců v roce se podělil s přítomnými **V. Šaur** (Brno).

A. Brandner (Brno) rozebral vývoj praslovanského náslovného seskupení *ob- + v- v ruštině a češtině a poukázal na možnosti didaktického využití poznatků získaných z etymologie při výuce budoucích filologů-rusistů

Všechny přednesené příspěvky řešily aktuální problémy jazykovědné rusistiky na počátku 21. století a přičiněním pracovníků Ústavu slavistiky FF MU budou vydány v samostatném sborníku. Po každém bloku přednesených referátů následovala živá diskuse. Podněty, které z ní vzešly, mohou být impulsem k další badatelské činnosti.

Uspořádání této konference bylo důstojnou připomínkou životního výročí zesnulého jubilanta, který se svým dílem zapsal do historie české rusistiky a slavistiky jako její čelný představitel.

Aleš Brandner